

УДК 346.11

Шиян Д.С.¹, Риженко А.О.²

¹ доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. Ю-118 НУ «Запорізька політехніка»

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПОНЯТТЯ ПРИНЦИПІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Правовий господарський порядок в Україні формується на основі оптимального поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин та державного регулювання макроекономічних процесів, виходячи з конституційної вимоги відповідальності держави перед людиною за свою діяльність та визначення України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави.

У сфері права «принципи» (від лат. *princīpium* – начало, основа) є загальновизнаним поняттям, під яким прийнято розуміти вихідне положення будь-якої теорії, вчення, науки, світогляду тощо, твердження, яке приймається як правдиве завжди і всюди там, де воно застосовне. Складаючи певну основу господарської діяльності принципи також визначають її напрямки. Вони, завдяки своїй лаконічності, містять велику кількість інформації, тим самим збільшуючи цілеспрямованість і точність дії норм.

До основних специфічних рис принципів господарювання, як основних засад, що відображають сутність і характер регулювання саме цих відносин, на мою думку, можна віднести те, що вони:

1) є лаконічними та змістовними;

2) містять керівні засади та проходять через всю систему господарського права;

4) відображають закономірності і головні цілі розвитку держави;

5) характеризують зміст господарської діяльності.

Під господарською діяльністю у ГК України розуміється діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність.

Господарська діяльність базується на загально-правових принципах, що властиві національному праву і законодавству, та водночас спирається і на власні специфічні принципи. Загальними в Україні, відповідно до ст. 6 ГК України є принципи:

1) забезпечення економічної багатоманітності та рівний захист державою усіх суб'єктів господарювання;

2) свобода підприємницької діяльності у межах, визначених законом;

3) вільний рух капіталів, товарів та послуг на території України;

4) обмеження державного регулювання економічних процесів у зв'язку з необхідністю забезпечення соціальної спрямованості економіки, добросовісної конкуренції у підприємництві, екологічного захисту населення, захисту прав споживачів та безпеки суспільства і держави;

5) захист національного товаровиробника;

6) заборона незаконного втручання органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у господарські відносини.

Встановлені принципи мають регулятивний вплив на всі інститути господарського законодавства й є орієнтиром і для правотворчості, і для правозастосування та праворозуміння.

У цих принципах мають своє відображення відповідні положення Конституції України. Як зазначає ст. 5 ГК України, конституційні основи правового господарського порядку в Україні становлять: право власності Українського народу на землю, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони, що здійснюється від імені Українського народу органами державної влади і органами місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією України; право кожного громадянина користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону; забезпечення державою захисту прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальної спрямованості економіки, недопущення використання власності на шкоду людині і суспільству; право кожного володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності; визнання усіх суб'єктів права

власності рівними перед законом, непорушності права приватної власності, недопущення протиправного позбавлення власності; економічна багатоманітність, право кожного на підприємницьку діяльність, не заборонену законом, визначення виключно законом правових засад і гарантій підприємництва; забезпечення державою захисту конкуренції у підприємницькій діяльності, недопущення зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірного обмеження конкуренції та недобросовісної конкуренції, визначення правил конкуренції та норм антимонопольного регулювання виключно законом; забезпечення державою екологічної безпеки та підтримання екологічної рівноваги на території України; забезпечення державою належних, безпечних і здорових умов праці, захист прав споживачів; взаємовигідне співробітництво з іншими країнами; визнання і дія в Україні принципу верховенства права.

Таким чином, для підтримки правового господарського порядку в Україні законодавством встановлено загально-правові (конституційні) засади здійснення господарської діяльності та спеціальні принципи, що мають керівний вплив на норми господарського права та порядок їх застосування.